

Britt Mogård – inspiratör och strateg

Britt drabbade mig år 1975 på Gimo. Inte ville jag vara medlem i kvinnoförening eller kvinnoförbund, jag var medlem i partiet. Trodde jag. Mycket tveksamt hade jag ändå accepterat att bli sekreterare i en kvinnoförening och fick åka på kurs till Gimo. Där mötte jag Britt Mogård, ordförande för Moderata Kvinnoförbundet, MKF. Britt predikade: ”Tro inte att någon tycker att du är fantastiskt klok om du bara sitter tyst längst ner i hörnet. Stå upp för dina åsikter, lär dig att uttrycka dem så att andra hör och bryr sig om vad du säger. Det är en demokratisk skyldighet att delta i arbetet för ett gott samhälle präglad av frihet, öppenhet och ansvar. Det finns politiska områden som är viktiga för oss kvinnor, men som partiet inte ägnar så mycket uppmärksamhet som vi skulle önska. Det är vi som måste göra något åt det.”

Britt fick oss alla att känna att det var möjligt att påverka och att var och en var viktig. Hon var ju själv ett lysande exempel på att idogt arbete och stark vilja att förändra kan göra skillnad. Hon lyste av kraft och stridslystnad, hade stor charm – och ställde höga krav.

Jag åkte hem och kandiderade till kommunfullmäktige. Och kom att delta en del också i MKF:s programarbete Kvinnorna och arbetslivet

Efter valet 1976, då Britt blev statsråd och hennes förbundssekreterare blivit riksdagsledamot hörde Britt av sig och frågade om jag ville bli förbundssekreterare i Moderata Kvinnoförbundet. 1977-79 hade jag förmånen och glädjen att arbeta under Britts eminenta ledning. Trots en intensiv arbetsbörda som statsråd ägnade Britt mycket tid och arbete åt MKF.

Det sjöd i förbundet. Styrelsen hade beslutat inrätta arbetsgrupper för att utarbeta politiska program för de områden som enligt MKF borde ägnas större uppmärksamhet i partiet. Jämställdhet, familjepolitik och barn, handikappolitik, sjukvårdspolitik, kulturpolitik i kommunerna, ungdomspolitik, U-landspolitik och miljöpolitik. Detta var någonting nytt. Tidigare hade förbundet mest arbetat med propositioner i enskilda frågor till sina egna riksstämmor och därefter som motioner till partistämmor. Nu togs ett mycket större och bredare grepp.

En stor satsning gjordes också på MKF-79, ett 3-årigt utbildningsprogram för kvinnor utsedda av sina länsförbund för en gemensam satsning för att öka antalet och andelen kvinnor i riksdagen.

Det var full fart framåt!

Att arbeta med programskrifterna blev extra stimulerande eftersom partiet samtidigt arbetade med ett nytt idépolitiskt program som skulle föreläggas partistämman år 1978. Det gällde att påverka utformningen också av detta så mycket som någonsin var möjligt.

Den som inte har erfarenhet av politiskt engagemang tror kanske att det mesta av tiden ägnas åt att övertyga väljare om det förträffliga i det egna partiets politik och därtill ”puckla på” motståndare i debatter. Så är det inte riktigt. Våldigt mycket arbete går åt till att utforma den egna politiken och – inte minst för ett kvinnoförbund – övertyga resten av partiorganisationen om vad som bör vara partiets politik.

Britt lade ner stor möda på att få bred representation i arbetsgrupperna från olika delar av landet, för olika åldrar och för olika erfarenheter av yrken och samhällsliv. Hon var mån om att fånga upp unga kvinnor på väg framåt i det politiska arbetet. Hon inspirerade och hejade på och visade på öppningar och möjligheter. Tidplaner gjordes upp för att i god tid till MKF:s riksstämma hinna med breda remissrundor inom Kvinnoförbundet. Och detta var kanske det allra viktigaste för att påverka och utveckla synsätt, attityder, förhållningssätt – allt det humanistiska som måste ligga bakom förslag till politiska åtgärder för att de skall kännas riktiga för dem som berörs. Britt passade på att besöka kvinnoföreningar och länskvinnoförbund under sina resor i landet, diskuterade, resonerade, debatterade och framför allt inspirerade!

Under senare år har det talats och skrivits mycket om partiledare som reser runt i landet och lyssnar på människorna. Detta var redan då Britts grundtanke bakom arbetet med programmen, men inte bara att lyssna på de många utan också att påverka och sprida visionen om det fria, öppna samhälle där människor tar ansvar för sig själva och för varandras rätt till frihet. Britt litade på att kvinnorna i förbundet skulle forma den konkreta politiken mot de övergripande uppsatta målen. Hon hade förstås rätt.

Det blev resultat, det blev programskrifter: Barnet i Centrum, det stora familjepolitiska programmet och Jämställdhet mellan Man och Kvinna var de program som engagerade allra mest och de allra flesta. Det Handikappolitiska programmet var nydanande. Kultur i kommunen och Sjukvården inför 80-talet var efterfrågade från kommunal- och landstingspolitiker, liksom Miljövård. U-landspolitik, Ungdomspolitiska program – dels om fritid, dels om alkohol, narkotika och kriminalitet blev inte separata programskrifter i detta skede, men inarbetades i MKF-motioner till partistämman. Därtill kom det interna arbetet med utbildning av MKF:are och utveckling av arbetet i Kvinnoföreningar och –kommittéer.

Britt var djupt engagerad i slutjusteringarna av alla programskrifter. Hon var utomordentligt noga med struktur, systematik, ordval och formuleringar, d v s att det skrivna gav rättvist och tydligt uttryck för tänkandet i programmen. Alla åtgärdsförslag skulle vara tydliga och tydligt motiverade. Så var det inte alltid från början. Som många andra erfarit som bistått Britt med skrivna alster av olika slag var det en skola för livet att få arbeta tillsammans med henne med de talade och skrivna orden. Hon var inte bara otroligt skicklig och sträng utan också fantastiskt rolig och inspirerande att arbeta tillsammans med.

Det var också hon som lärde mig att vara en bra sekreterare, i förbundsstyrelsen bl a, snabb med att anteckna och fånga upp och snabb med att föreslå formulering av de slutsatser som styrelsen hamnade i. Lärdomen var också att man ska tacka ja till att vara sekreterare i olika sammanhang – det är lärorikt och ökar möjligheterna att påverka ganska rejält.

Britts fokus var ideologisk tankereda – sedan var hon mycket noga med hur tankarna formulerades för att få största möjliga effekt i olika sammanhang. Det är ju också en viktig förmåga i framställningskonsten, att förstå var man befinner sig. Utan den kan det gå helt gale, hur välformulerad man än är.

Salong Gahlin hade en gubbe någon gång vid den här tiden som visade en politiker stående i en talarstol, undertexten löd: ”Den som har ordet i sin makt, tror gärna detsamma om tanken.” Den kan vara bra att tänka på ibland.

Hur gick det då, fick programarbetet genomslag?

För det första blev det en intensiv och mycket engagerad riksstämman för MKF 1978 där man beslutade att alla programskrifterna, delvis utvecklade av de många förbättringsförslagen vid stämman, skulle föras vidare till partiets stämman samma år.

Hur skulle man då göra med programmen vis à vis partistämman. Britt Mogård visade återigen strategisk klokskap när hon under visst motstånd ledde styrelsen till beslutet att bryta ut konkreta åtgärdsförslag, motiveringar för dem och tvättade och strukna ”brödtexter” ur de olika programmen till motioner för vidare behandling av partistämman. De ursprungliga programskrifterna innehöll också sådant som var mer ägnat åt att skapa och befästa genomtänkta attityder och förhållningssätt än att ligga till grund för konkreta förslag. Jag, som hade uppgiften att föra diskussioner också med partiets företrädare i dess idépolitiska arbetsgrupp, hade många erfarenheter av att de tyckte vi var ganska besvärliga i MKF när vi blommade ut i sådant som de uppfattade som kringresonemang. Så här i efterhand kan jag förstå dem. Det viktiga för MKF:s förslag var att Britt förstod det fullt ut redan då.

Resultat vid partistämman 1978

Resultatet av motionen Barnet i Centrum blev att partistämman år 1978 gav partistyrelsen i uppdrag att revidera partiets familjepolitiska program..

För Jämställdhet mellan Man och Kvinna hänvisade partistämman till att partistyrelsen nyligen antagit ett jämställdhetspolitiskt program, i huvudsak MKF:s program men det nämndes inte, och att det skulle ingå i nästa programöversyn; det fanns också ett (MKF-inspirerat) avsnitt om jämställdhet i det nya Idépolitiska programmet, vilket inte funnits förut.

MKF hade också en separat motion om breddning av partiets politiska profil till att omfatta familjepolitik, ungdomspolitik, handikappolitik, sjukvårdspolitik, jämställdhet och kulturpolitik i kommunerna, som besvarades positivt.

MKF:s motion om Utbildnings- och kulturpolitik innehöll många förslag på kulturpolitikens område. Britt höll inledningsanförandet till den debatten på partistämman och 11 av MKF:s 15 förslag beslutades av stämman ingå i partiets nya kulturpolitiska program.

Partistämman beslutade också att i nästa programöversyn beakta förslagen från MKF till politiskt program för Invandrare och för Miljöfrågor.

Det livaktiga arbetet ute i partiets kvinnoorganisation visade sig också genom att många enskilda motioner av kvinnor lämnats till partistämman.

Vad hände i verkligheten?

En del av förslagen till åtgärder berörde riksdagens beslutsområde medan andra berörde främst landstingens och kommunernas beslutsområden. När det gäller den statliga nivån är det enklast – och sanningsenligt! - att konstatera att det mesta faktiskt har genomförts, några punkter är överspelade och några skulle kunna kvarstå ännu idag – lika lön för lika arbete t ex (för dem som anser detta vara en statlig fråga). Föräldraförsäkringen och handikappolitiken har t ex utvecklats just så som MKF önskade då.

För landstings- och kommunnivåerna är bilden naturligen mer splittrad, men en del av de förslag som i första hand avsåg dessa nivåer har det sedermera lagstiftats om – statliga och kommunala bidrag till förskolor, förskoleplaner som omfattar alla barnomsorgsplatser, färdtjänst för handikappade, bostadsanpassningar, stöd till handikappade (idag LSS) etc.

Förslagen var visst inte okontroversiella vid den här tiden och det skulle ta både ett och flera årtionden innan de förverkligades – daghem i privat regi, föräldraförsäkringens omfattning, vårdnadsersättning, arbetskravsanalyser för rättvis lönesättning, soldat- och befälsutbildning för kvinnor på samma villkor som för män o s v. (Det mest svårsmälta för en del av partiets medlemmar var de självklara följderna av att se varje människa som unik med samma rättigheter och samma skyldigheter oavsett om de är kvinnor eller män.)

Med backspegeln i hand är det väldigt uppmuntrande att se att det är möjligt att ganska väl förutse framtida behov och önskemål om man satsar fokuserat på olika politikområden. Det kan ju knappast ha varit så mycket enklare att förutse utvecklingen för 30 – 35 år sedan än det är nu. Och det var absolut inte så att de åtgärder som föreslogs precis var på väg att genomföras, det var fortfarande lång väg kvar för många av dem. Politiskt arbete kräver uthållighet!

MKF - Utveckling för Avveckling

Fyra motioner hade lämnats till partistämman 1978 med förslaget att man skulle ta bort kravet på att partiföreningar skall utse Kvinnokommitté i de fall Kvinnoföreningar inte finns. Motionärerna tyckte att särskild kvinnoorganisation var otidsenlig och/eller onödig. De förslagen avlogs av stämman. Kravet kvarstod således.

Vi förde ändå en diskussion inom MKF om behovet av kvinnoförbund och om det var önskvärt att ha ett kvinnoförbund. Behovet av det finns ju bara om det inte råder jämställdhet i det politiska arbetet med likvärdig representation och likvärdiga förutsättningar att arbeta politiskt. Vi kom fram till att det egentligen inte var önskvärt att ha ett kvinnoförbund – det borde inte behövas. Men behovet kvarstod. När skulle Kvinnoförbundet kunna avvecklas? Vi skissade på det och det blev ett program år 1979 – Utveckling för Avveckling.

Kriterier angavs för när Kvinnoföreningar, Länskvinnoförbund och Kvinnoförbundet kunde avvecklas – det kunde ske när kvinnorepresentationen i partiet stod i proportion till andelen kvinnliga medlemmar i partiet (vid denna tid över hälften) och kvinnorepresentationen i landsting, kommuner och riksdag stod i proportion till andelen kvinnliga väljare. Någon tidplan angavs inte. ”Enligt MKF:s mening borde män och kvinnor år 1979 vara mogna att nominera kvinnor och acceptera dem som likaberättigade – även om de inte är avsevärt mer kvalificerade än manliga medtävlare.” Litet syrligt kanske, men det var ju så det var – och kanske ofta är än idag, att de krävs att kvinnor skall vara mycket bättre för att komma i fråga för olika uppgifter.

Den moderata kvinnorepresentationen var då 24 % i kommuner och landsting och 16,3 % i riksdagen. År 2010 var den 39 % i kommunerna och 46 % i riksdagen.

Gösta Bohman, som var partiledare under hela Britts tid som ordförande för MKF, valde ju att inte så ofta tala väl om Kvinnoförbundet, eller för all del dess ordförande. Han var ofta nedlåtande och raljant, uppblandat med lite charmerande leenden nu och då för att något mildra de negativa effekterna. Men nu blev han arg, och det var faktiskt mycket bättre. Han

som aldrig under min tid besökt Kvinnoförbundets lokaler kom stormande in när han visste att Britt var där, högröd i ansiktet och undrade om vi inte förstått någonting alls av hur man driver organisationer. De ska vila på minst tre ben, sa Gösta, för då är det alltid någon del som är aktiv och pådrivande om någon eller några skulle ligga i träda.

”Och!”, sa Gösta ”Hur skulle ni ha fått fram allt det utmärkta arbetet i de politiska programskrifterna på viktiga politiska områden där ni nu väsentligt stärkt partiets politik om ni inte haft ett Kvinnoförbund??!! Våga inte ens försöka lägga ner Kvinnoförbundet!”

Ja, det var väl ett hyggligt erkännande. De flesta kvinnor skulle kanske givit upp eller bara bestämt sig för att det inte var värt priset att vara ordförande för Kvinnoförbundet med en sådan partiledare – som ju utifrån sett i huvudsak var strålande och mycket uppskattad i hela partiet, inklusive av kvinnorna, men som inte alltid var så bra kamrat. Icke så Britt. Hon var en stridis, hon satte upp mål och hon nådde många av dem.

Kan det ha varit så att också planen Utveckling för Avveckling var ett strategidrag från Britts sida? Inte otroligt. Den ledde till ett tydligt erkännande från partiledningen av MKF:s arbete som definitivt bidrog till kraften att fortsätta.

Britt ledde MKF fram till år 1981 och fortsatte den inslagna vägen med programarbeten. Barnet i Centrum, Jämställdhetsprogrammet och det Handikappolitiska programmet reviderades och nya politiska program utarbetades för Invandrarkvinnor och invandrabarn, Sverige i Världen, Vår Miljö, Tandvården och Vårt Försvar.

Britt kan se tillbaka på en mycket stor och viktig insats för partiet genom sitt strategiska och starkt drivande arbete med att utveckla politiken på de områden som hon själv tillsammans med medlemmarna i Kvinnoförbundet såg att partiet behövde hjälp med och där just kvinnoförbundet kunde bidra allra mest. Britt bidrog som stark ledare av MKF till att öka väljarnas uppskattning av Moderata Samlingspartiet och motståndarnas respekt för partiets politik!

Dagmar Palmgren f d Ager

Dagmar Palmgren

Förbundssekreterare i MKF 1977-79, informationssekreterare socialdepartementet 1979-81, Stockholms läns landsting 1981-2010, bl a bitr. finansdir. 1992-95, bitr. revisionsdir. 1995-96, sjukvårdsdirektör 1996-2000, projektledare Vårdguiden 2000-2003, senior advisor till landstingsdirektören 2008-2010. Styrelseledamot Södersjukhuset AB 2004-2006, Karolinska Universitetssjukhuset 2006-2008, Stiftelsen Stockholms sjukhem sedan 2007 och Silver Life sedan 2012.